

**Témy doktorandského štúdia
externej vzdelávacej inštitúcie
v akademickom roku 2024/2025**

Filozofická fakulta UMB Banská Bystrica

**študijný odbor historické vedy
študijný program slovenské dejiny**

Interné doktorandské štúdium:

1. Obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici a sociálno-ekonomický vývoj stredného Slovenska v medzivojnovom období

Chamber of commerce and industry in Banská Bystrica and socio-economic development of central Slovakia in the interwar period

Školiteľ/supervisor: PhDr. Ľudovít Hallon, DrSc.

Cieľom dizertačnej práce je výskum a zhodnotenie významu Obchodnej a priemyselnej komory (OPK) v Banskej Bystrici pre hospodársky a sociálny vývoj stredoslovenského regiónu v medzivojnovom období. Úlohou doktoranda bude vypracovať obraz vývoja OPK v Banskej Bystrici po vzniku ČSR, najmä na základe pramenného výskumu rozsiahleho archívneho fondu komory v Národnom archíve v Bratislave. Ďalšou úlohou je zmapovať hlavné smery sociálno-ekonomického vývoja na strednom Slovensku, ktorý bol po roku 1918 negatívne ovplyvnený krízou hospodárstva, najmä likvidáciou časti priemyslu. Následne doktorand zhodnotí kľúčové segmenty aktivít OPK Banská Bystrica s cieľom prekonať negatívne javy v hospodárstve a podporiť sociálny rozvoj sledovaného regiónu. Doktorand zároveň vyhodnotí reálne výsledky týchto aktivít. Teritoriálne bude výskum zameraný na oblasť pôsobnosti OPK Banská Bystrica, ktorú v roku 1919 vymedzili regiónmi bývalých uhorských žúp, konkrétne oravskej, liptovskej, zvolenskej a tekovská župy, ako aj slovenských častí hontianskej, novohradskej a gemerskej župy. Keďže veľká časť agendy OPK Banská Bystrica bola aj po roku 1918 vedená v maďarčine a v nemčine, práca na uvedenej téme vyžaduje aspoň základnú znalosť uvedených jazykov.

The aim of the dissertation is to research and examine the importance of the Chamber of Commerce and Industry (ChCI) in Banská Bystrica for the economic and social development of the central Slovakia region in the interwar period. The doctoral student would study the development of the ChCI in Banská Bystrica after the establishment of Czechoslovakia, especially on the basis of the extensive Archival Fund of the Chamber in the National Archive in Bratislava. The student

would map the main directions of socio-economic development in central Slovakia, which was negatively impacted by the economy crisis, in particular the disposal of part of the industry after 1918. Subsequently, the doctoral student would evaluate the key segments of the ChCI in Banská Bystrica activities to overcome the negative phenomena in the economy and promote the social development in the monitored region. At the same time, the doctoral student would assess the results of these activities. Research would focus on the territory delineated by the borders of former Counties in the Kingdom of Hungary, namely Orava, Liptov, Zvolen and Tekov Counties, as well as Slovak parts of Hont, Novohrad and Gemer Counties. Since a large part of the ChCI administrative agenda was also conducted in Hungarian and German after 1918, work on the topic requires at least the basic knowledge of these languages.

1. Deti a detstvo na území dnešného Slovenska v dlhom 19. storočí – spoločenské normy, nacionálne a rodové koncepty výchovy verzus sociálna realita. (Na príklade vybranej lokality, inštitúcie alebo sociálnej vrstvy)

Children and childhood in the long 19th century in the territory of today's Slovakia – social norms, national and gender concepts of upbringing versus social reality. (Example of certain locality, institution or social strata)

Školiteľka/supervisor: Gabriela Dudeková Kováčová, PhD., Historický ústav SAV

Cieľom dizertačnej práce je prispieť k výskumu novoetablovanej oblasti historického výskumu – *dejinám detstva*. Hoci sa im v západnej Európe už venuje pomerne dostatočná pozornosť, v slovenskej historiografii boli publikované len sporadické štúdie, predovšetkým k dejinám školstva. Na rozdiel od špecialistov na dejiny pedagogiky koncentrujúcich sa na inštitucionálny vývoj školstva a pedagogiky, sa doktorand/ka sústreďí na konfrontáciu dobových výchovných noriem so sociálnou realitou detstva.

Kombináciou metód kultúrnych a sociálnych dejín (a im zodpovedajúcich prameňov) bude doktorand/ka skúmať na jednej strane normy výchovy, a na strane druhej konkrétne podoby detstva, a to na príklade vybranej sociálnej vrstvy a inštitúcie (výchovný ústav, sirotinec, iný ústav sociálnej starostlivosti apod.). Pri skúmaní spoločenských a výchovných noriem nebudú v popredí pedagogické smery, ale špecifické rodové a nacionálne koncepty výchovy (rozdiely vo výchove a vzdelávaní chlapcov a dievčat, otázka materinského jazyka a nacionálnej ideológie vo výchove). Dôraz sa bude klásť na dobový historický kontext a jeho vplyv na vzory výchovy a reálnu sociálnu situáciu detí (napríklad vplyv sekularizácie na výchovu, vplyv ideológie politického režimu na mládežnícke organizácie,). Pramenná báza bude – v závislosti od konkretizácie témy a skúmaného obdobia – pomerne široká: od výchovných príručiek, cez dobové odborné a populárne časopisy, dobové analýzy expertov, až po reflexiu detstva na základe memoárov a beletrie.

Od uchádzača/ky sa očakáva základný prehľad sociálneho a politického vývoja Slovenska v sledovanom období v kontexte (stredo-)európskeho vývoja; okrem znalosti slovenského/českého a anglického jazyka je pre výskum obdobia do roku 1918 potrebná schopnosť pracovať s prameňmi v maďarskom a/lebo nemeckom jazyku.

The goal of the PhD Thesis is a research on the *History of Childhood*. While this field of research is already established in the Western Europe, only few works had been published in the Slovak

historiography. In contrast to the experts focused on the history of school institutions and pedagogy, the PhD student will confront norms of upbringing with social reality of childhood.

Using methods of cultural and social history, the PhD student will analyze documents of selected institution (a schooling institution, a orphanage or other institution of social care) and sources on childhood experiences in specific social class. The focus will be given not to the concepts of education, but specific concepts of upbringing shaped by gender and ethnic/national belonging (differences in the upbringing of boys and girls, language of schooling, national/ist ideology in the education). The emphasis will be given to the specific historical context and its influence on the norms of upbringing and the social situation of children (e.g. influence of secularization on education, the influence of the political regime and its ideology on the children and youth organisations). The wide variety of sources will be used – depending on the specification of the topic and time-period: from education manuals and magazines, expert analyses through popular press to reflexions on childhood based on memoirs and fiction.

The applicant is expected to provide a basic overview of the social and political history of Slovakia in the (Central-)European context in given period. In addition to knowledge of the Slovak/Czech and English languages, the ability to work with sources in Hungarian and/or German is required for research into the period up to 1918.

3. Postavenie ženy v stredovekej mestskej societe

The position of women in medieval urban society

Školiteľ/supervisor: PhDr. Daniela Dvořáková, DrSc.

Cieľom dizertačnej práce je zdokumentovať postavenie žien v mestách a to na základe výskumu mestských kníh a mestskej písomnej produkcie s dôrazom. Veľmi cenným prameňom sú predovšetkým účtovné knihy (napr. pre mesto Bratislava tzv Kammerrechnungen). Výber mesta je teda viazaný na stupeň zachovalosti jeho archívu. Predmetom výskumu bude zistiť nakoľko sa ženy v týchto prameňoch vyskytujú a v akých konkrétnych súvislostiach.

The aim of the dissertation is to document the position of women in medieval towns, based on the research of urban books and urban written production. Accounting books are a very valuable source (e.g. for the city of Bratislava, the so-called Kammerrechnungen). The choice of the city is therefore tied to the degree of preservation of its archive. The subject of the research will be to find out how many women appear in these sources and in what specific contexts.

Podmienka: znalosť slovenského/českého jazyka, skúsenosti s prácou so stredovekými archívnymi prameňmi, znalosť stredovekej nemčiny a latinčiny. Znalosť angličtiny a maďarčiny.

Requirement: knowledge of the Slovak/Czech language, experience working with medieval archival sources, knowledge of medieval German and Latin. Knowledge of English and Hungarian

Témy doktorandského štúdia na akademický rok 2024/2025 schválila Vedecká rada Historického ústavu SAV, v.v.i. na svojom zasadnutí dňa 18.01.2024.

Bližšie informácie: <https://www.ff.umb.sk/uchadzaci/ponuka-studia/doktorandske-studium-2024-2025.html>